

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/68664>

Please be advised that this information was generated on 2019-02-23 and may be subject to change.

Henk van Houtum

column

Zwitserse regering zijn bijzondere positie *vis-à-vis* de EU kan behouden. Daardoor kan Zwitserland de negatieve effecten van haar transportbeleid gedeeltelijk afwentelen op de omliggende EU-lidstaten.

De uitzonderingspositie van Zwitserland lijkt zijn langste tijd echter gehad te hebben. Professor Pascal Sciarini van de Universiteit van Geneve legt uit: 'De bilaterale verdragen tussen de Zwitserland en de EU hebben hun maximale capaciteit bereikt. De afhankelijkheid tussen beide is inmiddels zo groot dat naar een structureler samenwerkingsverband wordt gezocht, met een grotere capaciteit.' Hoewel volledige toetreding tot de EU voor Zwitserland voorlopig geen optie is, zal een nieuw samenwerkingsverband ongetwijfeld meer verplichtingen inhouden. 'De bilaterale verdragen waren zeer gunstig voor Zwitserland, ze hielden meer voordelen in dan verplichtingen ten opzichte van de EU. Zwitserland komt echter steeds meer onder druk van de Europese integratie te staan, er is niet meer aan te ontkomen. Nieuwe overeenkomsten zullen dit dan ook weerspiegelen', aldus Sciarini.

Toch lijkt de Zwitserse aanpak ook in andere Europese landen aan te slaan. Zo bestaan er vergevorderde plannen voor een transalpine corridor tussen Lyon en Turijn. De vraag is echter of de *carrot* (infrastructuur) ook zonder de *stick* (toltarieven en heffingen) zal werken. Daarbij zijn beide aspecten ook financieel nauw verbonden: de twee Zwitserse tunnels worden op lange termijn voor tweederde gefinancierd door de tolheffing. En dan nog moet de Zwitserse overheid flink meebetalen aan de tunnels. Zulke langetermijninvesteringen in infrastructuur komen binnen de EU nog maar langzaam van de grond. Vertegenwoordigers in Brussel huiveren voor het implementeren van infrastructuurprojecten die misschien wel nooit worden afbetaald, en transportbeleid dat jarenlang structurele overheidssubsidies nodig heeft om vruchten af te werpen.

De Europese macht is nog te sterk afhankelijk van de agenda's van nationale regeringen om een dergelijk sterk en eenduidig beleid in heel Europa te kunnen doorvoeren. Wil Brussel problemen met een sterk maatschappelijk aspect serieus aanpakken, dan vereist dat meer directe steun van de Europese burgers. Wellicht kan het Zwitserse federale systeem hiervoor in de toekomst model staan. •

Gebakken lucht

Een Big Mac bestaat uit waterig koeivlees, sla, kaas, veel saus, een wit broodje en de rest is letterlijk gebakken lucht. Er is veel fantasie voor nodig om er een vullende maaltijd in te zien. Toch is dat precies wat er gebeurt. De fantasie van een maaltijd wordt tweedimensionaal uitvergroot, ingelijst en glimmend gepresenteerd boven de kassa. Gulzig en hebzuchtig betaal je voor een groot deel je eigen verlangen – je eigen tekort. Het hyperkapitalisme waarvoor McDonald's hier symbool staat is een sluwe, verslavende façade, waarin de leegte, de *branding* van het product de prijs bepaalt. De ene verleidingstactiek is nog slinkser dan de andere. We worden constant nieuwe lolly's voorgehouden.

Anders gezegd, de economie is een verlangenmachine, die is gebaseerd op de creatieve destructie en continue reproductie van het tekort. Een economie dus die bestaat uit heel veel Niets. De zeepbel in de financiële wereld is daarom geen anomalie van het systeem, maar het systeem zelf. Consumenten is goed voor de economie en de economie is goed voor ons allen, dus consumenten moet, des-

noods op krediet. Niets erger in een darwinistisch systeem dan de sociale hoon van het niet kunnen meedoen te moeten ervaren. Volgens de filosoof Peter Sloterdijk is dat de kern van hyperkapitalisme: het omzetten van aangepaste morele schuld in financiële schuld.

Het gevolg is dat de westerse mens consumens wordt. Hij wordt calculerend hebzuchtig, inhalig zelfs, hij begeert en wil begeerd worden, hij wil een *idol* zijn.

Hij wil er niet uitgewerkt worden door medebewoners van de maatschappelijke *Gouden Kooi*, hij wil niet de 'zwakste schakel' zijn. Het is het zelfverrijkende graaien naar aandacht: *Super Size Me*. We worden veelvraat, want hoe verleidelijk ook, gebakken lucht vult maar even. Dus verlangen we zonder einde, tot aan obesitas toe. Obesitas is daarmee een manifestatie van – hoe paradoxaal ook – het overdadige Niets.

Het blijft een wonderlijk fenomeen dat wij een manier van samenleven hebben geconstrueerd waarin ongelooflijk veel geld gespenseerd wordt om de ander gebakken lucht te verkopen. En dat we, onder het mom van vrije competitie, de ander letterlijk het brood uit de mond stoten, omdat we daarmee allen beter af zouden zijn.

Het is tijd ons moreel te herbezinnen op de economie. Weg van het eigenbelang als enige deugd. En ook weg van louter nationale oplossingen. Tijd voor mondiale afspraken. Nationaal geo-darwinisme waarbij landen alleen voor zichzelf kiezen is geen oplossing, maar deel van het probleem. Want geld heeft geen vast adres. Het zapt van IJsland tot Vuurland. Maar dat wisten we al, de gebakken lucht van de Big Mac verkopen ze namelijk overal. •

De financiële zeepbel is geen anomalie van het systeem, maar is het systeem zelf.